

Ocena pracy doktorskiej, dorobku artystycznego i dydaktycznego mgr Agaty Budny-Ciszewskiej sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie sztuki piękne, wszczętym przez Radę Wydziału Grafiki ASP w Warszawie.

Pani mgr Agata Budny-Ciszewska studiowała na Wydziale Grafiki w Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie, dyplom otrzymała w 2008 roku. W 2012 podjęła studia doktoranckie na Wydziale Sztuki Mediów w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, które ukończyła w 2015 roku. Obecnie pracuje, jako wykładowca na Europejskim Wydziale Sztuki w Akademii Finansów Vistula. Współtworzy pracownię grafiki artystycznej *Wolno*. Zajmuje się głównie grafiką artystyczną i jest członkiem Stowarzyszenia Międzynarodowe Triennale Grafiki w Krakowie. Agata Budny-Ciszewska dysponuje sporym dorobkiem artystycznym i wykazuje dużą aktywność zawodową. Po uzyskaniu stopnia magistra swoje prace zaprezentowała na 7. wystawach indywidualnych, wzięła także udział w ponad 30. wystawach zbiorowych w Polsce i za granicą, w tym w wystawach o charakterze konkursów międzynarodowych. P. Agata Budny-Ciszewska funkcjonuje na arenie międzynarodowej, a jej grafiki były prezentowane były w galeriach we Francji, Hiszpanii, Bułgarii, Wielkiej Brytanii oraz Belgii.

Podstawowym medium i środkiem wyrazu jest dla p. Agaty Budny-Ciszewskiej grafika. Wokół niej buduje ona swoją aktywność artystyczną, poszukując wciąż nowych ujęć, inspiracji i rozwinięć. Nie poprzestaje na sprawdzonych sposobach, lecz nieustannie je udoskonala i rozbudowuje, jej grafiki to nie tylko tradycyjnie rozumiane odbitki na papierze, ale eksperymentalne rozwiązania warsztatowe, druki z użyciem nakładanych warstw obrazu na transparentnych podłożach, odczytywane dzięki zaistnieniu w przestrzeni 3D, wreszcie obraz funkcjonujący w pejzażu i przestrzeni miejskiej, jako jego immanentna część. P. Budny-Ciszewska posługuje się szerokim wachlarzem technik graficznych: od klasycznych – monotypia, kolografia, cyjanotypia, linoryt, po wykorzystanie nowych mediów – druk cyfrowy. Dla uzyskania właściwego obrazu doktorantka łączy różne techniki, podczas obróbki cyfrowej, a także dodając elementy warsztatowe do wydruków cyfrowych. Także świadomie i starannie dobrane podłoża współtworzą finalny efekt, pomarszczone papiery, bibuły, przezroczyste pleksi, a także realne obiekty – np. mury. Uzupełnia je także tworzonymi obietami. Działania p. Budny-Ciszewskiej nadają grafice nowy, współczesny wymiar i charakter.

Wybór technik graficznych do budowania wypowiedzi artystycznej nie jest dla p. Agaty Budny-Ciszewskiej przypadkowy, oprócz fascynacji *graficzną kuchnią* i jej możliwościami jest on ściśle powiązany z tematami prac i obszarem artystycznych badań. Zgłębiany temat dotyczy upływu czasu, przemijania, ale przede wszystkim śladu, jakie pozostawia po sobie istnienie. Ważne jest dla niej, jak sama pisze, *to, co zostaje* – ślad. Stąd poszukiwanie analogii z procesem graficznym, wszak jej istotą jest odbicie, przeniesienie obrazu, właśnie ślad, który pozostawiła matryca.

Z takiego podejścia autorki do grafiki i znaczeń, jakie w niej odnalazła wynika też jej otwarta definicja matrycy graficznej. Pojawiające się w pracach p. Budny-Ciszewskiej obiekty, np. wspomniane wcześniej mury, są wykorzystywane, zarówno, jako matryca, ale także jako podłoże. Są też bohaterami tworzonych grafik, ich tematem. To zapętlenie znaczeń i procesu graficznego można uznać za symboliczne, sprzyja ono ukazaniu założeń – dokumentacji procesu przemijania, odnalezienia śladów istnienia, utrwalenia ich obrazu w dziele i niejako powołania znów do życia tego, co minęło.

Najnowsze projekty p. Agaty Budny-Ciszewskiej zyskały charakter intermedialny. Analizując dokumentację jej wystaw oraz reprodukcje dzieł, należy wskazać ten proces, jako naturalną konsekwencję doskonalenia jej metod pracy. Takie ujęcie pozwala jej jak najpełniej ukazać poruszane wątki, od przemysłanej, rozwiniętej koncepcji po formę, czyli dobór odpowiednich środków warsztatowych poszczególnych prac. Warto wskazać tu jako przykład projekt *Stemplowanie czasu* z 2012 r.. Punktem wyjścia była refleksja nad śladami pozostawionymi przez człowieka w mieście, autorka poszukiwała ich w ruinach nieczynnego Starego Browaru w Kętrzynie. Zachwyciły ją stare, naznaczone zużyciem przez jego pracowników maszyny, termometry i kotły, opustoszałe hale produkcyjne, w których poszukiwała echa dawnego gwaru robót i produkcji. Po wyburzeniu budynku p. Budny-Ciszewska stworzyła cykl grafik inspirowanych fotografiami ruin – świadectwami minionego czasu i umieściła je na ogrodzeniu otaczającym miejsce, w którym stał uprzednio browar. Widz patrząc na grafiki mógł odtworzyć obraz utraconego obiektu. Dodatkowo autorka zaplanowała poddanie grafik procesom niszczenia i rozkładu pod wpływem czynników atmosferycznych, przypisana im procesualność miała także w dojmujący sposób ukazać odbiorcy proces przemijania.

Myszę, że to jeden z ważniejszych projektów p. Agaty Budny-Ciszewskiej, który poprzez odkrytą wielowarstwową oraz intermedialną metodę pracy i sposób myślenia o grafice, jej odbiorze społecznym, otworzył drogę do dalszych poszukiwań i został w pełni rozwinięty w pracy doktorskiej.

Grafiki doktorantki sprawdziły się oczywiście także jako autonomiczne, pojedyncze dzieła, zdobywając nagrody i udział w pokonkursowych wystawach zbiorowych, np. prace prezentowane na 9. *Międzynarodowym Festiwalu Sztuk Wizualnych Inspiracje 2013* w Szczecinie, 8. *Biennale Miniatury* w Częstochowie prezentowana w Galerii Test w Warszawie w 2014 r., 35 *Mini Print International de Cadaques* w Barcelonie w Hiszpanii w 2013 i 2015 r. czy w 8. *MTG Kolor w Grafice* w Toruniu w 2015 r. P. Budny-Ciszewska ujawniła swoje kompetencje i posłużyła się możliwościami jakie daje grafika, zwięzłego metaforicznego zapisu złożonych treści w dziele. Na uwagę zasługuje także udział w wystawie *Nullus Dies Sine Linea* w Muzeum Plakatu w Wilanowie, gdzie pokazała swoją umiejętność syntetycznego myślenia w takim medium, jak plakat.

Doświadczenia artystyczne i graficzne p. Agata Budny Ciszewska wykorzystuje w swojej pracy pedagogicznej. W latach 2013-15 zorganizowała i prowadziła warsztaty z monotypii w Pracowni Rysunku i Koloru dr hab. Elżbiety Baneckiej prof. ASP dla studentów Wydziału Scenografii Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie oraz Wydziału Grafiki w Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie, a także dla doktorantów Wydziału Sztuki Mediów. Od 2016 r. prowadzi takie warsztaty oraz towarzyszące im wykłady samodzielnie dla studentów Europejskiego Wydziału Sztuki Akademii Finansów Vistula w Warszawie. P. Budny-Ciszewska podjęła się także roli animatora kultury, w prowadzonej przez siebie Pracowni Grafiki Artystycznej Wolno organizuje warsztaty grafiki warsztatowej (m.in. linoryt, sucha igła, mzzotinta, litografia, monotypia), rysunkowe oraz fotograficzne, pokazy i wystawy. Jako znczące można wskazać działania, które prowadzi cyklicznie w trakcie Nocy Muzeów w Warszawie od 2013 do 2016 r. W ramach działań pro-społecznych p. Agata Budny-Ciszewska wzięła także udział w konferencji dotyczącej resocjalizacji poprzez działania artystyczne *Dwa światy* oraz akcji charytatywnej *Młodzi dla młodych – mural Dwa światy* organizowanej przez Policijną Izbę Dziecka Komendy Stołecznej w 2013 r. (wykonała mural), a także w aukcji chrytatywnej *Ziarno sztuki – ogród nadziei* w Muzeum Narodowym w Warszawie w 2009 r.

W podsumowaniu tej części recenzji, stwierdzam, że mgr Agata Budzisz-Ciszewska posiada wystarczający dorobek artystyczny – poparty wieloma prezentacjami swoich prac w galeriach oraz w przestrzeni publicznej. Ma na swoim koncie publikacje w licznych katalogach oraz w magazynach krajowych. Posiada również doświadczenie w pracy pedagogicznej na Wydziale Scenografii oraz Wydziale Sztuki Mediów Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, a także na Europejskim Wydziale Sztuki Akademii Finansów Vistula. Jest też aktywna w pracy na rzecz uczelni, środowiska akademickiego oraz graficznego. Pozytywnie oceniam przygotowaną

przez mgr Agatę Budny-Ciszewską dokumentację oraz jednoznacznie stwierdzam, że spełniła ona wszelkie wymogi formalne związane z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki piękne i jest zgodna z wymogami ustawy.

Praca doktorska mgr Agaty Budny-Ciszewskiej pt. *Ślad nieobecności* składa się z cyklu monotypii na papierze, cyklu druków cyfrowych połączonych z frotażem, kilkudziesięciu fotografii wykonanych na papierze graficznym, rysunków, serii cyjanotypii oraz obiektu.

W rzetelnie opracowanej pracy teoretycznej p. Budny-Ciszewska określa źródła i obszar swoich artystycznych badań oraz poszukiwań. Dotyczy on śladu, jako pozostałości pozostałości po życiu człowieka, tym, co stworzył – (nie)istniejących obiektach, minionych wydarzeniach. Doktorantka osadziła zgłębiane zagadnienie w szerszym kontekście kulturowym, przywołała definicje śladu funkcjonujące w literaturze, filozofii oraz historii sztuki. Odnalazła ważne dla niej, analogiczne przykłady dzieł: Aliny Szapocznikow, której rzeźby są świadomie pozostawionymi śladami istnienia autorki oraz Tadeusza Pruszkowskiego, który w swoich fotografiach i działaniach wykreował zestawienie *obecności z nieobecnością, wizerunku, ze śladem*.

P. Agata Budny-Ciszewska zasugerowała swoją definicję śladu i charakter artystycznych działań już w tytule pracy doktorskiej. Zastosowany w nim zabieg stylistyczny i skrót myślowy odwołują się do tez Emmanuela Levinasa, dla którego ślad jest *znakiem niewymazywalności bycia*. Z pozoru zaprzeczająca logice konstrukcja tytułu jeszcze dobitniej podkreśla założenia projektu. To już nie tyle *obecność* została poddana badaniom, ale już tylko *nieobecność*, dojmujący brak, wyrwa w rzeczywistości. Tytuł jest też adekwatny do doświadczeń p. Budny-Ciszewskiej w początkowym etapie pracy, jak zaznacza, poszukiwała śladów obecności, a znalazła nieobecność, niepamięć, niewiedzę i niechęć (ludzi).

Tytuł pracy doktorskiej prowokuje także do refleksji nad czasem, tym co przemijające i ulotne, a tym, co zostaje i trwa. Jak pisze znakomity krakowski psychiatra, znawca ludzkiej duszy Antoni Kępiński *Czynnikiem istotnym dla utrzymania własnej tożsamości jest poczucie ciągłości czasu*¹. Dlatego za tak ważne można uznać poszukiwania p. Budny-Ciszewskiej oraz odkryte i utrwalone przez nią ślady, które trwają, jako świadectwo minionych wydarzeń. Pomogły autorce rozwiązać zagadki przeszłości, poznać historię i poprzez nią lepiej zrozumieć siebie. Pomogły ukonstytuować własną tożsamość.

Tematem pracy doktorskiej i punktem wyjścia do powstania prac jest zrujnowana XIX. wieczna kaplica ewangelicka w Imionku. Pomysł skonkretyzowany w pracy doktorskiej, jak można przypuszczać, dojrzał dużo wcześniej. P. Budny-Ciszewska często mijając ruiny, zachwycała się urodą naznaczonych przemianami starych murów. Zaczęła się zastanawiać, jaka jest ich historia, kto i kiedy ją wybudował, kto został w niej pochowany. Najpierw udało jej się ustalić, pokonując liczne trudności, listę osób pochowanych w mauzoleum – Friedrich Hansmann, nadleśniczy królewski i jego żona Amelie. Ustalenie tych faktów nie było łatwe ze względu na zawiłą historię tych terenów. Po zakończonej II wojnie światowej ludzie zacierali ślady i pamięć o niemieckich mieszkańcach (nawet ich przodkach z poprzedniego stulecia, niemających nic wspólnego z hitlerowcami), jakby wojenny dramat ustanowił tę część lokalnej historii tematem tabu. Dzięki determinacji p. Budny-Ciszewska odnalazła poszukiwane ślady i zrekonstruowała losy kaplicy. Należy w szczególny sposób docenić wkład tych badań dla zapomnianej i zatartej części historii Mazur. W kolejnych etapach poszukiwań P. Budny-Ciszewska odnalazła stare mapy oraz dokumenty, a także publikacje mające jej przybliżyć mazury z czasów, w których powstała kaplica.

Koncepcja pracy doktorskiej jest niezmiernie istotną częścią projektu, a proces zdobywania potrzebnej wiedzy, poznawania faktów i wyciągane wnioski determinowały praktyczną część pracy doktorskiej, wybór środków i metodę pracy. P. Budny-Ciszewska powołała się na Hala Fostera *Działanie artystyczne musi być poprzez-*

¹ Antoni Kępiński, *Autoportret człowieka*, Kraków 1998, s. 59.

dziane analizą, nie poprzestała więc na powierzchownej, wrażeniowej interpretacji tematu, samym uroku naznaczonych upływem czasu ruin. Poszerzyła poszukiwania śladów poza fizyczne pozostałości – resztki ruin, o ślady pozostawione w ludzkiej pamięci – wspomnienia mieszkańców. Pracę poprzedziła analizą historii kaplicy, badaniem archiwów oraz dokumentów. Taka metoda pracy pozwoliła doktorantce na zebranie wielu aspektów badanego tematu, stworzyć jak najpełniejszy obraz.

Także intermedialność projektu sprzyja pogłębionej analizie tematu i wykorzystaniu odkrytych wątków. Autorka świadomie wykorzystuje swoje warsztatowe umiejętności i doświadczenia w celu przywołania artystycznej wizji. Praca doktorska jest niejako ich dojrzałym podsumowaniem.

Prace, jakie powstały w ramach pracy doktorskiej, ich kolejność i forma są ściśle powiązane z opisanym powyżej procesem zdobywania informacji o kaplicy. Cykl rozpoczyna siedem wielkoformatowych grafik na papierze. Spod czarnej apli wylaniają się fragmenty XIX. wiecznych dokumentów, odbić starych pieczęci, fotografii mauzoleum. P. Budny-Ciszewska chciała oddać w ten sposób poczucie zagubienia towarzyszące jej w pierwszym etapie prac nad projektem. Dominuje w nich czerń, fragmenty dokumentów stanowią niewielkie akcenty, mającą, jak metaforyczne światelka na końcu odległych wyjść z tuneli. Takie rozwiązywanie znakomicie przekazuje emocje i dodaje ekspresji przedstawieniom. Kolejny cykl to siedem frotaży o formacie 100 x 70 cm. P. Budny-Ciszewska zaznacza, że zastosowała w nich rodzaj eksperymentu. Nie mogąc odależyć jednoznacznych śladów losów kaplicy przyjęła, że najlepszym, bezpośrednim sposobem poznania będzie pozyskanie śladów murów na papierze. Pozostawiła czyste kartki w kaplicy, gdzie przez dwa tygodnie poddane były działaniu czynników atmosferycznych, powoli przejmowały odciskające się ślady murów, dokumentowały ich proces przemijania. Ten podejmowany wcześniej sposób pracy wykorzystujący procesualność dzieła, zyskał jeszcze nowy aspekt. Autorka dopełniła zniszczone kartki frotażami na kalkach, bibule japońskiej oraz fotografiami na transparentnych podłożach. Uzyskała w ten sposób nie tylko bogactwo materii, ale też przekazała bogactwo znaczeń, jak napisała *Te transparentne prace są elementami układanki, odkrywanymi przeze mnie śladami, które trzeba ze sobą połączyć, żeby zobaczyć całość*. Ważnym etapem pracy było wykonanie serii fotografii, rysunków oraz frotaży mających charakter poznawczy, studyjny i dokumentacyjny budynku. Kolejnym etapem pracy było wykonanie ośmiu cyjanotypii pt. *Listy niebieskie*, ta forma krótkiego tekstu pojawiła się na Mazurach w XIX w. i miała zawierać odpowiedzi na podstawowe pytania zadawane przez ludność. Praca nad tym cyklem zaowocowała właśnie postawieniem przez doktorantkę ważnego pytania: *Czy taka dokumentacja to odtworzenie śladu, czy odcisnięcie go na nowo?*

Zamykający cykl prac wchodzących w skład pracy doktorskiej obiekt *Klucz do lasu* to cytat z rzeczywistości, autentyczny obiekt, klucz otwierający szlaban do Puszczy Piskiej, która znajdowała się pod jurysdykcją pochowanego w kaplicy Fridricha Hansmanna. Umieszczony został w podświetlanej gablocie, jak relikwia. Autorka wskazuje jego symboliczne znaczenie – to według niej *znalezienie odpowiedzi na pytanie. Ślad nie ulega całkowitemu zatarciu*. Wydaje się, że znaczenia i skojarzenia, jakie przywołuje u widza ten przedmiot są otwarte, to też jedyna praca, która odnosić się może do przyszłości, niejako zaprasza on do interakcji – można nim symbolicznie otworzyć pole dla artystycznej kreacji i wyobraźni.

Konkluzja

Całość pracy doktorskiej mgr Agaty Budny-Ciszewskiej oceniam pozytywnie. Autorka potwierdziła umiejętność prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. Po zapoznaniu się z przedstawionym do oceny materiałem, jednoznacznie opowiadam się za nadaniem mgr Agacie Budny-Ciszewskiej stopnia doktora w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie sztuki piękne.